Jenni Juslén

26.05.2016 POL-2016-7572

Eduskunta
Lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

**Lausunto lakivaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä U 13/2016 vp. ; ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (kolmansien maiden kansalaisia koskeva tiedonvaihto ja ECRIS)**

## Yleistä

Lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä, johon Poliisihallitus on esittänyt näkemyksensä aiemmin EU7-jaoston kirjallisissa menettelyissä. Poliisihallitus on myös lausunut ehdotuksesta ja U-kirjeestä 13/2016 vp. lakivaliokunnalle 30.3.2016, joten tässä lausunnossa keskityn vain jatkokirjeessä esitettyyn. Yleishuomiona voi todeta, että 20.5. päivätty perusmuistion muodossa oleva kirjelmä on hyvin laadittu, ja kuvaa EU-tason valmistelua hyvin.

Poliisin näkökulmasta luotettava EU-alueelle saapuvien henkilöiden tunnistaminen ja tietojen vaihtaminen EU-alueella liikkuvista epäillyistä ja tuomituista henkilöistä on tärkeää.

Aikaisemmassa lausunnossani kiinnitin huomiota komission alkuperäisen ehdotuksen tarkasteluun tarkoituksenmukaisuuden ja käytännöllisyyden näkökulmista, ja neuvottelutilanne on edennyt tässä mielessä erittäin positiiviseen suuntaan. Erilaisia vaihtoehtoja rekisterin perustamiseksi on vertailtu, ja niihin liittyviä kustannuksia ja muita käytännön seikkoja on selvitetty.

Lisäksi valtioneuvoston kirjelmästä ilmenee, että asia tulisi kesäkuun OSA-neuvostoon edistymisraporttina eikä ratkaisuja varten, eli asian valmistelun ja käsittelyn aikataulukin vaikuttaa kohtuullisemmalta kuin vielä alkuperäisen U-kirjelmän aikaan helmikuussa.

Kaikkea tietojärjestelmien ja tiedonvaihdon kehitystyötä oikeus- ja sisäasioissa tulee tarkastella kerätyn tiedon ja tietojärjestelmien muodostaman kokonaisuuden osana. Turvallisuuden tehokkaaksi varmistamiseksi on ensisijaista EU-tasolla tehtävässä yksittäisiä rekisterejä tai tietojärjestelmiä koskevassa IT-parannustyössä kehittää SISII -järjestelmää liittämällä siihen AFIS-sormenjälkitoiminto. Neuvottelujen kuluessa tulee yhä varmistaa, että ei ECRIS-ehdotus vaikuta lainvalvontaviranomaisten järjestelmiin (erityisesti SIS II) suunniteltuun kehitystyöhön hidastavasti.

**Rekisteri ja sen tehokas käyttö**

Poliisilla on mahdollisuus käyttää useita sormenjälkitietoa sisältäviä EU-tietojärjestelmiä tai -hakumahdollisuuksia. Päällekkäistä teknistä kehitystyötä olisi syytä välttää, ja olemassa olevien mahdollisuuksien käyttöä tehostaa. Lukuisiin tallennusalustoihin ja -tarkoituksiin on kiinnitetty huomiota myös EU-tasolla, sillä komissio antoi 6.4.2016 tiedonannon (COM (2016) 205 final) vahvemmista ja älykkäämmistä tietojärjestelmistä rajaturvallisuuden ja sisäisen turvallisuuden tueksi. Sormenjälkitietojen tallentamista EU:ssa ja sen ulkorajoilla on välttämätön tarkastella osana tietojärjestelmien ja tiedonvaihdon kokonaisuuden tavoitetilaa ja siihen johtavia vaiheita. Pitkän aikavälin tavoitteina tulisi olla komission tiedonannossa esitetyin tavoin järjestelmiin liittyvä yhteinen hakutoiminto ja jopa järjestelmien väliset toiminnallisuudet, ja näihin tavoitteisiin pääsemistä pitkällä aikavälillä tukee keskitetty EU-tason ratkaisu, jossa asianmukaisesti huomioidaan tietojen erilaiset tallennus- ja käyttötarkoitukset.

Keskitetyt ratkaisut kolmannen maan kansalaisia koskevaksi ECRIS-rekisteriksi on otettu jatkotyön pohjaksi. Tämä on perusteltua paitsi kustannusarvioiden perusteella niin myös sen johdosta, että EU-tasolla ylläpidetään jo kolmannen maan kansalaisten sormenjälkitietoja sisältäviä esim. Eurodac- ja VIS-järjestelmiä. Näillä perusteilla onkin vaikea ymmärtää, että U-jatkokirjeeseen kirjatussa valtioneuvoston kannassa yhä pidetään hyväksyttävänä myös hajautettuja järjestelmiä. Tältä osin kanta voisi poliisin näkökulmasta olla selkeämmin keskitettyjä vaihtoehtoja kannattava.

Rekisterin käyttöön liittyy myös se, missä muodossa sormenjälkitiedot tallennettaisiin ja miten tietoja vertailtaisiin. Tällä hetkellä Suomessa sormenjälkien vertailun kattavin asiantuntemus on keskittynyt Keskusrikospoliisin rikostekniseen laboratorioon, joka onkin ollut kiinteästi tukemassa ehdotuksen valmistelua ja tuonut esiin toteutusvaihtoehtojen eri puolia. Poliisin näkökulmasta olisi perusteltua, että sormenjälkien verifiointia automatisoitaisiin, ja tehtäisiin ECRIS-asioissa EU-tasolla, jolloin mahdolliset henkilötyökulut tulisivat EU:n vastuulle.

**Ehdotuksen vaikutuksista kansalliseen toimintaan**

Ehdotuksen ja sen täytäntöönpanon vaikutuksia Suomen viranomaiskentän toimintaan on syytä eritellä jatkovalmistelussa tarkkaan. Erityisesti jos ehdotuksen täytäntöönpano laajentaisi poliisin velvollisuutta tallentaa sormenjälkitietoja kolmannen maan kansalaisten sakkoasioissa, sillä olisi merkittävä vaikutus poliisin työprosesseihin ja laitehankintoihin.

Perusmuistiossa esitetään Suomen kantana, että päätös rikosrekisteritietojen luovuttamisesta tulee tehdä siinä jäsenvaltiossa, jonka tiedoista on kyse. Muistiosta ei ilmene, sisältäisikö tämä kansallinen päätöksenteko työvaiheena EU-verifioinnin tarkistuksen ja mikä taho sen suorittaisi.

Jakelu Eduskunta/lakivaliokunta